

DOMSTOLENS YTTRANDE 1/92
av den 10 april 1992

EG-domstolen har den 27 februari 1992 från Europeiska gemenskapernas kommission erhållit en begäran om yttrande enligt artikel 228.1 andra stycket i fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen. Bestämmelsen i fråga har följande lydelse:

”Rådet, kommissionen eller en medlemsstat får på förhand inhämta domstolens yttrande över huruvida ett tilltänkt avtal är förenligt med bestämmelserna i detta fördrag. Om domstolen i sitt yttrande finner att så inte är fallet, får avtalet endast träda i kraft i enlighet med artikel 236.”

Domstolens ställningstagande

I

- 1 I förevarande yttrande inskränker sig domstolen till att i enlighet med kommissionens begäran pröva om de bestämmelser som omförhandlats till följd av domstolens yttrande av den 14 december 1991 är förenliga med EEG-fördraget.

II

- 2 I likhet med den version av avtalet som var föremål för nämnda yttrande (nedan kallad ”den tidigare versionen”) är ett av avtalets mål att garantera en homogen tolkning och tillämpning av rättsreglerna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Detta mål, som uttrycks i näst sista övervägandet i ingressen och i artikel 1 i avtalet, skall säkerställas dels genom införlivandet i det för EES gällande regelsystemet av bestämmelser med samma ordalydelse som motsvarande bestämmelser i gemenskapsrätten, dels genom nya bestämmelser om tvistlösning.
- 3 Enligt de nya bestämmelserna i avtalet skall följande gälla.
- 4 Enligt artikel 108.2 skall EFTA-staterna upprätta en domstol, EFTA-domstolen. I enlighet med ett särskilt avtal som skall ingås mellan EFTA-staterna

skall EFTA-domstolen ha behörighet att bland annat pröva mål eller ärenden som rör övervakningsförfarandet avseende EFTA-staterna, överklaganden av beslut som fattats av EFTA:s övervakningsmyndighet på konkurrensområdet och lösande av tvister mellan två eller flera EFTA-stater.

- 5 I enlighet med artikel 6 i avtalet, vilken inte har ändrats, skall bestämmelserna i avtalet vid genomförande och tillämpning tolkas i enlighet med relevanta avgöranden av EG-domstolen som meddelats före dagen för undertecknandet av avtalet och som avser motsvarande bestämmelser i EEG-fördraget, EKSG-fördraget samt gemenskapens sekundärrätt.
- 6 I syfte att uppnå en så enhetlig tolkning som möjligt av bestämmelserna i avtalet och av motsvarande bestämmelser i gemenskapsrätten föreskrivs i artikel 105.2 i avtalet att Gemensamma kommittén fortlöpande skall granska utvecklingen av rättspraxis inom EG-domstolen och EFTA-domstolen. Gemensamma kommittén skall vidta åtgärder för att upprätthålla den homogena tolkningen av avtalet. I enlighet med ett "godkänt protokoll till artikel 105" får de beslut som fattas av Gemensamma kommittén med stöd av denna bestämmelse inte under några omständigheter strida mot EG-domstolens rättspraxis.
- 7 I enlighet med artikel 105.3 får förfarandena enligt artikel 111 tillämpas om gemensamma kommittén inom två månader efter det att frågan om en skiljaktighet i rättspraxis mellan de båda domstolarna har väckts hos den inte har lyckats bevara en homogen tolkning av avtalet.
- 8 I artikel 111 i avtalet föreskrivs om ett förfarande för lösandet av tvister som rör tolkningen eller tillämpningen av avtalet. I enlighet med artikel 111.1 och 111.2 får gemenskapen eller en EFTA-stat överlämna varje tvist som rör en sådan fråga till Gemensamma kommittén, som får lösa tvisten.
- 9 Om tvisten rör tolkningen av bestämmelser i avtalet som i sak är identiska med motsvarande bestämmelser i gemenskapsrätten och om tvisten inte har lösts inom tre månader efter det att den överlämnats till Gemensamma kommittén, får i enlighet med artikel 111.3 de avtalsslutande parter som är parter i tvisten komma överens om att begära att EG-domstolen meddelar ett avgörande om tolkningen av de relevanta bestämmelserna.
- 10 I artikel 111.4 fastställs under vilka omständigheter de avtalsslutande parterna får hänskjuta tvisten till skiljedom. En förutsättning härför är i enlighet med samma artikel att tvisten avser omfattningen eller varaktigheten av

skyddsåtgärder eller frågan om de motåtgärder som vidtagits för att återställa balansen står i rimligt förhållande till skyddsåtgärderna och att Gemensamma kommittén efter tre månader från den dag då ärendet överlämnades till den inte har lyckats lösa tvisten. I samma artikel anges dessutom att skiljedomsförfarandet skall ske enligt de förfaranden som anges i protokoll 33, att ingen fråga om tolkning av de bestämmelser i avtalet som i sak är identiska med motsvarande bestämmelser i gemenskapsrätten får behandlas vid ett sådant förfarande samt att skiljedomen skall vara bindande för parterna i tvisten.

- 11 Slutligen innehåller protokoll 34, till vilken hänvisas i artikel 107 i avtalet, bestämmelser i enlighet med vilka EFTA-staterna får bemyndiga sina domstolar att begära att EG-domstolen beslutar om tolkningen av en bestämmelse i avtalet som i sak överensstämmer med en bestämmelse i gemenskapsrätten.

III

- 12 De nya bestämmelserna för tvistlösning skiljer sig väsentligen från den tidigare versionen av avtalet på följande punkter.
- 13 För det första innehåller avtalet inte längre någon bestämmelse om upprättandet av en EES-domstol. EFTA-domstolens behörighet skall endast gälla inom ramen för EFTA och domstolen i fråga kommer varken ur personal- eller funktionshänseende att vara knuten till EG-domstolen.
- 14 För det andra skall det enligt avtalet införas två förfaranden, ett som syftar till att upprätthålla en homogen tolkning av avtalet och ett annat för lösandet av tvister mellan de avtalslutande parterna. Under sistnämnda förfarande får ärendet föras vidare till EG-domstolen med en begäran om att denna beslutar om tolkningen av de relevanta bestämmelserna.
- 15 För det tredje får EFTA-staterna i enlighet med artikel 107 och protokoll 34 bemyndiga sina domstolar att begära att EG-domstolen meddelar ett avgörande och inte, som angavs i den tidigare versionen, att domstolen "uttalar sig" om tolkningen av en bestämmelse i avtalet.
- 16 För det fjärde innehåller avtalet inte längre någon bestämmelse som ålägger EG-domstolen att ta vederbörlig hänsyn till andra domstolars rättspraxis.

IV

- 17 I yttrandet av den 14 december 1991 fastslog EG-domstolen att målet att uppnå homogenitet vid tolkningen och tillämpningen av rättsreglerna inom EES hindrades av de skillnader som förelåg mellan avtalets mål och det sammanhang i vilket detta ingick å ena sidan och gemenskapsrättens mål och det sammanhang i vilket denna ingick å andra sidan. Med anledning av denna brist på överensstämmelse fann domstolen att den tilltänkta domstolsordningen i eftersträvandet av sina egna syften kunde äventyra autonomi hos gemenskapens rättsordning.
- 18 Eftersom nämnda skillnader kvarstår skall det prövas om de nya bestämmelserna i avtalet, vilka ersatt de bestämmelser som EG-domstolen fann oförenliga med gemenskapsrättens autonomi, kan ge upphov till liknande invändningar.
- 19 Med avseende härpå skall det fastslås att avtalet inte längre innehåller någon bestämmelse om upprättandet av en EES-domstol, utan att det enligt detta skall upprättas en EFTA-domstol genom ett separat avtal mellan EFTA-staterna. I detta hänseende är det tillräckligt att anmärka att EFTA-domstolen, i motsats till vad som skulle gälla i fråga om EES-domstolen, inte skall pröva tvister mellan de avtalsslutande parterna och endast skall utöva sina befogenheter inom EFTA.
- 20 Det återstår därför att ta ställning till om de tvistlösningsförfaranden som föreskrivs i artiklarna 105 och 111 i avtalet är förenliga med EEG-fördraget och särskilt med artikel 164 i detta.
- 21 I syfte att uppnå en så enhetlig tolkning som möjligt av bestämmelserna i avtalet och av de bestämmelser i gemenskapslagstiftningen som i sak återges i avtalet ges Gemensamma kommittén i artikel 105 i avtalet behörighet att fortlöpande granska utvecklingen av rättspraxis inom Europeiska gemenskapernas domstol och EFTA-domstolen samt att vidta åtgärder för att upprätthålla den homogena tolkningen av avtalet.
- 22 Om ifrågavarande artikel skulle förstås på så sätt att gemensamma kommittén skall ha möjlighet att bortse från den bindande verkan som EG-domstolens avgöranden har inom gemenskapens rättsordning, skulle tilldelandet av en sådan behörighet till kommittén innebära ett intrång i autonomi hos gemenskapens rättsordning, vars efterlevnad skall säkerställas av EG-

domstolen i enlighet med artikel 164 i EEG-fördraget, och därmed vara oförenligt med fördraget.

- 23 Enligt ordalydelsen i det ”godkända protokollet till artikel 105” får de beslut som fattas av Gemensamma kommittén med stöd av denna bestämmelse dock inte under några omständigheter strida mot EG-domstolens rättspraxis.
- 24 Denna princip utgör en väsentlig garanti, som är nödvändig för säkerställandet av autonomi hos gemenskapens rättsordning.
- 25 Följaktligen är den behörighet som Gemensamma kommittén enligt artikel 105 skall ha för att upprätthålla den homogena tolkningen av avtalet endast förenlig med EEG-fördraget om denna princip slås fast i en sådan form att den är bindande för de avtalsslutande parterna.
- 26 I enlighet med artikel 111 skall Gemensamma kommittén vara behörig att lösa varje tvist som överlämnats till den av gemenskapen eller en EFTA-stat och som rör tolkningen eller tillämpningen av avtalet, inklusive, i enlighet med artikel 105.3, sådana tvister angående en skiljaktighet i rättspraxis som kommittén inte har kunnat lösa i enlighet med det i artikel 105 föreskrivna förfarandet.
- 27 Emellertid skulle tilldelandet av en sådan behörighet åt Gemensamma kommittén ge upphov till samma problem som det som nämns i punkt 22 i detta yttrande.
- 28 Med avseende härpå skall emellertid anmärkas att genom artikel 105.3 sammanlänkas förfarandet i denna artikel med förfarandet i artikel 111 i avtalet och att dessa båda bestämmelser på grund härav måste tolkas systematiskt och sammanhängande. En sådan tolkning måste nödvändigtvis innebära att den princip som kommit till uttryck i det ”godkända protokollet till artikel 105” även skall tillämpas när Gemensamma kommittén försöker lösa en tvist genom att i enlighet med artikel 111 finna en för de avtalsslutande parterna godtagbar lösning.
- 29 Härav följer att de befogenheter som Gemensamma kommittén skall ha enligt artikel 111 inte innebär ett åsidosättande av den bindande verkan hos domstolens avgöranden eller ett intrång i autonomi hos gemenskapens rättsordning då det slås fast att den princip som kommit till uttryck i det ”godkända protokollet till artikel 105” är bindande för de avtalsslutande parterna.

- 30 Tolkningen enligt vilken Gemensamma kommittén skall vara skyldig att följa ovannämnda princip inom ramen för artikel 111 är den enda tolkning som står i harmoni med den behörighet att tolka de relevanta bestämmelserna som EG-domstolen skall ha enligt artikel 111.3.
- 31 Härfter uppstår frågan om huruvida det är förenligt med fördraget att tilldela EG-domstolen sistnämnda behörighet.
- 32 De befogenheter som domstolen har enligt fördraget får endast ändras inom ramen för förfarandet i artikel 236 i fördraget. Ett internationellt avtal som ingåtts av gemenskapen kan emellertid tilldela ifrågavarande domstol nya befogenheter under förutsättning att detta inte innebär att domstolens funktion enligt EEG-fördraget ändrar karaktär.
- 33 Det är mot denna bakgrund som domstolen i yttrandet av den 14 december 1991 fann att ett internationellt avtal som ingåtts av gemenskapen kunde ge EG-domstolen behörighet att tolka bestämmelserna i ett sådant avtal under förutsättning att domstolens avgöranden hade bindande verkan. EG-domstolens funktion enligt EEG-fördraget är nämligen den att utgöra en domstol vars avgöranden är bindande.
- 34 Visserligen är syftet med en begäran i enlighet med artikel 111.3 i avtalet om att EG-domstolen meddelar ett avgörande inte att överlåta tvistlösningen till domstolen, vilket förblir Gemensamma kommitténs uppgift. Icke desto mindre är den tolkning som EG-domstolen skall ge bindande, vilket framgår av själva ordalydelsen i de båda språkversioner av avtalet som har framlagts för domstolen och i vilka på franska används uttrycket "se prononcer" och på engelska "(to) give a ruling".
- 35 Härav följer att såväl de avtalsslutande parterna som Gemensamma kommittén är bundna av domstolens tolkning av vederbörande bestämmelser om det i enlighet med artikel 111.3 i avtalet begärs att domstolen skall meddela ett avgörande. Följaktligen är den behörighet som domstolen i enlighet med denna bestämmelse har att på begäran av de avtalsslutande parter som är parter i tvisten tolka bestämmelserna i avtalet, förenligt med EEG-fördraget.
- 36 Såvitt gäller skiljedomsförfarandet är det tillräckligt att framhålla att i enlighet med artikel 111.4 i avtalet får ingen fråga om tolkning av de bestämmelser i avtalet som är identiska med motsvarande bestämmelser i gemenskapsrätten behandlas vid förfarandet i fråga. Härav följer att tvist-

lösning genom skiljedomsförfarande inte kan innebära ett intrång i autonomi hos gemenskapens rättsordning.

V

37 Såvitt gäller de bestämmelser i avtalet enligt vilka EFTA-staterna får bemyndiga sina domstolar att begära att EG-domstolen beslutar om tolkningen av en bestämmelse i avtalet, är det tillräckligt att konstatera att lydelsen av artikel 107 utgör en garanti för att de svar som EG-domstolen kan komma att ge har bindande verkan. Denna ordning uppfyller således de krav som framgår av yttrandet av den 14 december 1991 (Rec. s. I-6101) och är följaktligen förenlig med gemenskapsrätten.

VI

38 Det skall slutligen prövas om bestämmelserna i artikel 56 i avtalet angående kompetensfördelningen på konkurrensområdet mellan EFTA:s övervakningsmyndighet och Europeiska gemenskapernas kommission är förenliga med EEG-fördraget.

39 Som framgår av domstolens rättspraxis (dom av den 31 mars 1971 i mål 22/70, Kommissionen mot Rådet, Rec. s. 263 [domen i det så kallade AETR-målet], dom av den 14 juli 1976 i mål 3/76, 4/76 och 6/76 Kramer, Rec. s. 1279, samt yttrande 1/76 av den 26 april 1977, punkt 3, Rec. s. 741) är gemenskapens behörighet att ingå internationella avtal inte enbart följden av en uttrycklig tilldelning i fördraget utan även av andra bestämmelser i fördraget och av rättsakter som antagits av gemenskapens institutioner inom ramen för dessa bestämmelser.

40 Följaktligen har gemenskapen, i enlighet med konkurrensreglerna i EEG-fördraget och de rättsakter som antagits för genomförandet av dessa, behörighet att ingå internationella avtal på detta område.

41 Det skall framhållas att denna behörighet nödvändigtvis måste innebära att gemenskapen kan godta avtalsbestämmelser om fördelningen av de avtalslutande parternas behörighet på konkurrensområdet, förutsatt att dessa bestämmelser inte innebär att den behörighet som gemenskapen och dess institutioner har enligt fördraget ändrar karaktär.

42 Härav följer att artikel 56 i avtalet är förenlig med EEG-fördraget.

Slutligen avger

DOMSTOLEN

följande yttrande:

Följande bestämmelser är förenliga med Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen:

- 1) avtalets bestämmelser om tvistlösning, i den mån som den princip enligt vilken de beslut som fattas av Gemensamma kommittén inte under några omständigheter får strida mot EG-domstolens rättspraxis slås fast i en sådan form att den är bindande för de avtalsslutande parterna,
- 2) avtalets artikel 56 om kompetensfördelningen på konkurrensområdet.

Due
ordförande

Joliet
avdelningsordförande

Schockweiler
avdelningsordförande

Grévisse
avdelningsordförande

Kapteyn
avdelningsordförande

Mancini
domare

Moithino de Almeida
domare

Rodríguez Iglesias
domare

Díez de Velasco
domare

Zuleeg
domare

Murray
domare

Edward
domare

Luxemburg den 10 april 1992.

J.-G. Giraud
Justitisekreterare